

Laimingasis Princas

Aukštai viršum miesto, ant išlakios kolonos, stovėjo

Laimingojo Princo statula. Ji buvo visa padengta plonais gryno aukso lapeliais, jos akys – du žėrintys safyrai, o ant kardo rankenos žibėjo didelis raudonas rubinas.

Visi žavėjosi Laiminguoju Princu.

– Jis gražus kaip vėtrungė, – pasakė vienas miesto tarybos narys, trokštantis parodyti, kad turi meninį skonį. – Tik naudos nedaug, – pridūrė būgštaudamas, kad žmonės nepalaikytų jo nepraktišku, nes iš tikrųjų toks nebuvo.

– Kodėl tu negali būti toks kaip Laimingasis Princas? – paklausė rūpestinga motina savo mažo vaikučio, kuris verkdamas prašė pasiekti jam mėnulį. – Laimingasis Princas niekada dėl nieko neverkia.

– Malonu matyti, kad pasaulyje yra bent vienas visiškai laimingas, – sumurmėjo viskuo nusivylęs žmogus, nenuleisdamas akių nuo įstabiosios statulos.

– Jis tarytum gyvas angelas, – pasakė iš katedros eidami vaikai su švariomis baltutėlėmis prijuostėmis ir raudonais apsiaustėliais.

– Iš kur jūs žinote? – tarė skaičiavimo mokytojas. – Bene kada matėte angelą?

– O, matėm, sapnavom, – atsakė vaikai, ir skaičiavimo mokytojas susiraukė, ir pažvelgė labai rūščiai, nes jam nepatiko, kad vaikai sapnuoja.

Vieną naktį skrido per miestą mažytis kregždžiukas. Kitos kregždės jau prieš šešias savaites išlėkė į Egiptą, o šis užliko, nes buvo įsimylėjęs pačią gražiausiąją nendrę. Jis ją išvydo anksti pavasarį, sklandydamas viršum upės paskui didelį geltoną drugį, ir taip susižavėjo grakščiu jos liemeniu, kad nutūpė ir prašnekino ją.

– Ar aš galiu tave mylėti? – paklausė paukštelis, kuris buvo pratęs viską tiesiai sakyti, ir nendrė jam žemai nusilenkė.

Tada paukštelis ėmė skraidyti aplink ją, liesti sparnais vandenį ir kelti sidabrinčius raibulius. Šitaip jis meilinosi, ir tai truko visą vasarą.

– Ir ko jis taip prie jos prisirišęs? – stebėjosi kitos kregždės. – Ji neturi pinigų, o giminių turi begalę.

Ir iš tikrųjų upė buvo pilna prižėlusi nendrių.

O rudeniui atėjus, visos kregždės išskrido.

Joms išskridus, paukštelis pasijuto vienišas, ir jo mylimoji ėmė jam nusibosti.

– Su ja negalima susikalbėti, – sakė paukštelis, – ir kažin, ar tik ji nebus koketė, nes visą laiką flirtuoja su vėju.

Ir tikrai, kai tik vėjas pūsteli, nendrė tuoj grakščiai jam nusilenkia.

– Ji, kaip matau, yra namisėda, – kalbėjo paukštelis, – o aš mėgstu keliones, ir mano žmona taip pat turi jas mėgti.

– Ar keliausi su manim? – pagaliau paklausė jos, bet nendrė papurtė galvą – ji buvo taip prisirišusi prie namų.

– Tu šaipaisi iš manęs! – sušuko paukštelis. – Aš skrendu ten, kur piramidės. Sudiev! – Ir jis nuskrido.

Visą dieną skrido kregždžiukas ir naktį pasiekė miestą.

– Kur man leistis? – dairėsi jis. – Miestas turbūt bus pasiruošęs mane sutikti.

Ir jis pamatė statulą ant išlakios kolonos.

– Leisiuosi čia! – sušuko paukščiukas. – Čia puiki vieta, ir kiek gryo oro!

Ir jis nutūpė tarp Laimingojo Princo kojų.

– Aš turėsiu auksinį miegamąjį, – apsižvalgęs tarė tyliai balsu ir jau taisėsi numigti, bet, kai tik pakišo galvą po sparnu, iš viršaus užkrito didelis vandens lašas.

– Keisti dalykai! – sušuko kregždžiukas. – Danguje – nė debesėlio, žvaigždės tokios aiškios ir skaisčios, o lyja. Klimatas Europos šiaurėje iš tiesų baisus. Nendrė mėgo lietų, bet tai tebuvo jos egoizmas.

Nukrito kitas lašas.

– Kas čia per statula, kad nė nuo lietaus neužstoja? – piktinosi kregždžiukas. – Geriau pasiieškosiu kamino. – Ir jau taikėsi skristi kitur.

Bet nespėjo išskėsti sparnų – nukrito trečias lašas, jis apsidairė ir pamatė... Ak, ką jis pamatė!

Laimingojo Princo akys buvo pasruvusios ašaromis, jos riedėjo auksiniais skruostais. Jo veidas mėnesienoje buvo toks gražus, kad mažajam kregždžiukui labai jo pagailo.

– Kas tu esi? – paklausė jis.

– Aš esu Laimingasis Princas.

– Tai ko tu verki? – paklausė kregždžiukas. – Tu kiaurai mane permerkei.

– Kai buvau gyvas ir turėjau žmogaus širdį, – atsakė statula, – nepažinau ašarų, nes gyvenau Ramybės pilyje, kur liūdesiui įeiti draudžiama. Dieną žaisdavau su draugais sode, o vakare šokdavau didžiojoje salėje. Sodą juosė labai aukšta siena, bet man niekada nerūpėjo, kas dedasi už jos, nes viskas aplink mane buvo taip gražu. Mano dvariškiai vadino mane Laiminguoju Princu, ir aš iš tiesų buvau laimingas, jeigu

malonumai yra laimė. Taip gyvenau, taip ir numiriau. Ir dabar mane, jau mirusį, jie pastatė čia taip aukštai, kad man matyti visi manojo miesto negražumai, visas skurdas. Tad kaipgi aš neverksiu, nors mano širdis ir švininė?

„Kaip?! Argi jis ne iš gyno aukso?“ – tarė sau kregždžiukas. Jis buvo mandagus, tad garsiai pastabų nelaidydavo.

– Toli toli, – toliau kalbėjo statula tyliu melodingu balsu, – mažoje gatvelėje stovi vargana trobelė. Vienas jos langas atdaras, ir aš pro jį matau prie stalo sėdinčią moterį. Jos veidas liesas, išsekęs, rankos šiurkščios, raudonos, o visi pirštai adatos subadyti, nes ji siuvėja. Ji kryžiažiedėmis siuvinėja atlaso suknelę, kurią būsimoje rūmų puotoje vilkės gražiausioji karalienės palydos dama. Kambario kampe lovoj guli jos mažas berniukas. Jis karščiuoja ir prašo apelsinų. Motina nieko neturi jam duoti, tik vandens iš upės, užtat jis ir verkia. Kregždžiuk, kregždžiuk, mielas kregždžiuk, gal galėtum nunešti jai rubiną nuo mano kardo rankenos? Mano kojos prikaustytos prie pjedestalo, tad pats negaliu pasijudinti.

– Manęs laukia Egipte, – atsakė kregždžiukas. – Mano draugės skraido palei Nilą ir šnekasi su dideliais lotosų žiedais. Netrukus jos skris miegoti į didžiojo karaliaus kapą. Pats karalius guli ten gražiai išdažytame karste. Jis susuptas į geltoną drobę ir išbalzamuotas su kvepalais. Jam ant kaklo pilkšvai žalių nefritų vėrinys, o jo rankos – kaip nuvytę lapai.

– Kregždžiuk, kregždžiuk, mielas kregždžiuk, – tarė Princas, – gal galėtum nors vieną naktį pasilikti ir pabūti mano pasiuntiniu? Berniuką labai troškina, o jo motinai taip liūdna.

– Tiesą sakant, aš nekenčiu berniukų, – atsakė kregždžiukas. – Į paupį, kur šiąvasar gyvenau, ateidavo du nedori berniūkščiai, malūnininko sūnūs, ir visada mėtydavo į mane akmenis. Žinoma, jie į mane niekad nepataikė; mes, kregždės, labai greitai skraidom, be to, aš kilęs iš giminės, garsėjančios vikrumu; ir vis dėlto tai buvo nemandagu.

Bet Laimingasis Princas žvelgė taip graudžiai, kad kregždžiukui jo pagailo.

– Čia labai šalta, – tarė jis, – bet aš pasiliksiu vienai nakčiai ir pabūsiu tavo pasiuntiniu.

– Ačiū, mielas kregždžiuk, – pasakė Princas.

Kregždžiukas išlupo didelį rubiną iš Princo kardo ir, suėmęs jį snapeliu, nuskrido viršum miesto stogų.

Jis skrido pro katedros bokštą, kur stovėjo iškaltos baltos marmurinės angelų statulos. Jis skrido pro karaliaus rūmus ir girdėjo puotos ūžesį. Viena graži mergaitė išėjo į balkoną su savo mylimuoju.

– Kokios nuostabios žvaigždės, – tarė jis jai, – ir kokia nuostabi yra meilės galia!
– Tikiuosi, aš turėsiu suknelę rūmų puotai, – atsakė ji. – Liepia išsiuvinėti kryžiažiedėmis, bet siuvėjos tokios tinginės.

Kregždžiukas skrido viršum upės ir matė žibintus ant laivų stiebų. Jis lėkė viršum geto ir matė, kaip seni žydai tarpusavy derasi ir svarsto pinigus varinėmis svarstyklėmis.

Pagaliau jis priskrido trobelę ir pažvelgė į vidų.

Berniukas karščiuodamas blaškėsi lovoje, o motina miegojo, taip ji buvo išvargusi. Kregždžiukas įlėkė į vidų ir padėjo tą didelį rubiną ant stalo, šalia motinos pirščiuko. Paskui jis atsargiai apskrido lovą, vėduodamas berniuko kaktą sparnais.

– Kaip vėsu pasidarė! – tarė berniukas. – Man turbūt jau geriau! – Ir užmigo saldžiu miegu.

Tada kregždžiukas grįžo pas Laimingąjį Princą ir papasakojo jam, ką nuveikęs.

– Keista, – pridūrė jis, – bet man dabar visai šilta, nors oras toks šaltas.

– Tai dėl to, kad padarei gerą darbą, – atsakė Princas.

Ir kregždžiukas ėmė galvoti apie tai, ir kietai užmigo. Galvodamas jis visada užmigdavo.

Rytą, vos prašvitus, jis nuskrido prie upės ir išsimaudė.

– Koks įdomus reiškiny, – pasakė ornitologijos profesorius, eidamas per tiltą. – Kregždė žiemą!

Ir jis parašė į vietinį laikraštį apie tą dalyką ilgą straipsnį. Visi jį citavo; jis buvo pilnas visokių žodžių, kurių niekas nesuprato.

– Šį vakarą aš išskrisiu į Egiptą, – tarė kregždžiukas, ir dėl to buvo geros nuotaikos.

Jis aplankė visus miesto paminklus ir ilgai patupėjo ant bažnyčios bokšto. Kur tik jis skraidė, visur žvirbliai čirškėjo vienas kitam: „Koks garbingas svetimšalis!“

Ir kregždžiukas tuo labai džiaugėsi.

Mėnuliui patekėjus, jis grįžo pas Laimingąjį Princą.

– Gal man turi pavesti ką Egipte nuveikti?! – sušuko jis. – Aš jau išskrendu.

– Kregždžiuk, kregždžiuk, mielas kregždžiuk, – tarė Princas, – gal pabūtum su manim dar vieną naktį?

– Manęs laukia Egipte, – tarė kregždžiukas. – Rytoj mano draugės jau pasieks antrą krioklį. Ten melduose guli begemotai, o dideliame granitiniame soste sėdi dievas Memnonas. Visą naktį jis stebi žvaigždes, o kai pateka aušrinė, jis vieną vienintelį kartą sušunka iš džiaugsmo ir vėl tyli. Vidurdienį prie upės atsigerti ateina geltoni liūtai. Žalios jų akys žiba kaip berilai, o jų riaumojimas nustelbia krioklio gausmą.

– Kregždžiuk, kregždžiuk, mielas kregždžiuk, – tarė Princas, – toli toli, anoj miesto

pusėj, palėpėje, matau jauną vaikiną. Jis sėdi užsikniaubęs ant stalo, apkrauto popieriais, o šalia stovi stiklinė su nuvytusiomis žibuoklėmis. Jo plaukai tamsūs, garbanoti, lūpos – raudonos kaip granatai, o akys didelės, svajingos. Vaikinas nori užbaigti pjesę, skirtą teatro direktoriui, bet jam taip šalta, kad jis nebegali rašyti. Krosnyje nesikūrena ugnis, iš bado vaikinas visai nusilpęs.

– Gera, dar pabūsiu čia vieną naktį, – tarė kregždžiukas, kuris iš tiesų turėjo gerą širdį. – Ar reikia ir jam nunešti rubiną?

– Deja! Daugiau rubinų neturiu, – pasakė Princas. – Galiu atiduoti tik akis. Jos – iš brangių safyrų, atvežtų iš Indijos prieš tūkstantį metų. Išlupk vieną ir nunešk vaikinui. Jis parduos jį juvelyrui, nusipirks malkų ir užbaigs savo pjesę.

– Brangusis Prince, – atsiliepė kregždžiukas, – aš negaliu to padaryti.

Ir jis apsiverkė.

– Kregždžiuk, kregždžiuk, mielas kregždžiuk, – tarė Princas, – daryk, kaip sakau.

Kregždžiukas išlupo Princui akį ir nuskrido į studento palėpę. Jis lengvai pateko į vidų, nes stogas buvo kiauras. Pro skylę ir įlėkė į kambarį. Vaikinas sėdėjo susiėmęs rankomis galvą ir negirdėjo paukščiuko sparnų plasnojimo, o kai apsižvalgė, ant nuvytusių žibuoklių rado padėtą gražų safyrą.

– Jau mane žmonės ima vertinti! – sušuko jis. – Šis safyras – nuo kurio nors didelio mano gerbėjo. Dabar jau galėsiu užbaigti pjesę. – Ir jis pasijuto laimingas.

Kitą dieną kregždžiukas nuskrido į uostą. Jis atsitūpė ant didelio laivo stiebo ir žiūrėjo, kaip jūreiviai lynais traukia dideles dėžes iš laivo triumo.

– O-op! – šaukė jie, kaskart keldami dėžę.

– Aš išskrendu į Egiptą, – sučiauskėjo kregždžiukas, bet niekas neatsiliepė, tad kai patekėjo mėnulis, jis nuskrido atgal pas Laimingąjį Princą.

– Atskridau atsisveikinti su tavim, – sučirškė jis.

– Kregždžiuk, kregždžiuk, mielas kregždžiuk, – tarė Princas, – gal pabūtum su manim dar vieną naktį?

– Jau žiema, – atsakė kregždžiukas, – netrukus sulauksime šalto sniego. Egipte dabar kaitri saulė pro žalias palmes tvieskia, o krokodilai tįso dumble ir tingiai žvalgosi aplinkui. Mano draugės suka lizdus Balbeko šventovėje, o rausvi ir balti balandžiai žiūri į jas ir burkuoja. Mielasis Prince, turiu palikti tave, bet niekuomet tavęs neužmiršiu ir pavasarį parnešiu tau du gražius brangakmenius vietoj tų, kuriuos kitiems atidavei. Rubinas bus raudonesnis už raudonąją rožę, o safyras – žydras kaip didžioji jūra.

– Apačioje, šioje aikštėje, – tarė Laimingasis Princas, – stovi maža mergytė ir pardavinėja degtukus. Jos degtukai įkrito į griovelį ir sušlapo. Tėvas ją muš, jei ji neparneš pinigų, užtat ji verkia. Ji basa – be batų ir kojinių, ir net ant galvos nieko

neturi. Išlupk mano antrą akį ir atiduok jai, tada tėvas jos nemuš.

– Aš pabūsiu dar vieną naktį, – pasakė kregždžiukas, – bet tavo akies lupti negaliu. Tada tu būsi visiškai aklas.

– Kregždžiuk, kregždžiuk, mielas kregždžiuk, – tarė Princas, – daryk, kaip sakau.

Išlupo jis Princui antrąją akį ir nuskrido į aikštę. Praskriejo pro mergaitę ir įmetė jai į delniuką brangakmenį.

– Koks gražus stikliukas! – sušuko mergytė ir juokdamasi nubėgo namo.

Tada kregždžiukas grįžo pas Princą.

– Dabar tu aklas, – tarė jis, – todėl aš būsiu su tavim visada.

– Ne, kregždžiuk, – pasakė vargšas Princas, – tu turi skristi į Egiptą.

– Aš visados būsiu su tavim, – tarė kregždžiukas ir užmigo prie Princo kojų.

Visą kitą dieną jis tupėjo Princui ant pečių ir pasakojo jam, ką buvo matęs svečiose šalyse. Jis pasakojo apie raudonuosius ibius, kurie ilgomis eilėmis stovi palei Nilo krantus ir snapais gauda auksines žuvis; apie sfinksus, senus kaip pats pasaulis, stovinčius dykumoje ir žinančius viską; apie pirklius, kurie iš lėto eina greta kupranugarių ir rankose neša gintaro vėrinius; apie Mėnulio kalnų karalių, kuris yra juodas kaip juodmedis ir garbina didelį kristalą; apie neregėto didumo žalią žaltį, kuris miega įsirangęs palmėje ir turi prie savęs dvidešimt žynių, ir tie peni jį meduoliais; apie pigmėjus, kurie plaukioja dideliame ežere ant didelių plokščių lapų ir visuomet kariauja su peteliškėmis.

– Brangusis kregždžiuk, – tarė Princas, – tu pasakoji man įstabius dalykus, bet kas gi yra įstabiau už žmogaus skausmą? Daug kas yra didu pasaulyje, bet už viską didesnis – vargas. Apskrisd manąjį miestą, kregždžiuk, ir apsakyk man, ką jame pamatysi.

Ir kregždžiukas skrido per didelį miestą ir matė turtuolius, kaip jie linksmai gyvena savo gražiuose namuose, o elgetos tuo metu sėdi prie jų vartų. Jis skrido virš tamsių skersgatvių ir matė išblyškusius badaujančių vaikų veidelius, nelinksmai žiūrinčius į niūrias gatves. Po tilto arka gulėjo susikabinę du maži berniukai ir šildė vienas kitą.

– Mes tokie alkani! – sakė jie.

– Čia negalima gulėti! – suriko ant jų sargas, ir jie išėjo į lietų.

Tada kregždžiukas grįžo pas Princą ir apsakė, ką matęs.

– Aš esu padengtas grynu auksu, – tarė Princas. – Nulupk jį, lapelį po lapelio, ir išdalyk mane vargšams; gyvieji visados tiki, kad auksas gali padaryti juos laimingus.

Lapelį po lapelio lupo kregždžiukas gryną auksą, kol Laimingasis Princas liko blausus ir pilkas. Lapelį po lapelio gryno aukso nešiojo kregždžiukas vargšams, ir vaikų veidai ėmė rausti, jie ėmė krykštauti ir žaisti gatvėje.

– Mes dabar turime duonos! – šūkavo jie.

Ir štai pagaliau pasnigo, o netrukus ir pašalo. Gatvės atrodė lyg iš sidabro nukaltos – tokios šviesios ir blizgios jos buvo, ledo varvekliai tarytum krištoliniai durklai karojo nuo namų stogų, visi žmonės vilkėjo kailiniais, o maži berniukai mūvėjo raudonas kepuraites ir čiužinėjo ant ledo.

Vargšui kregždžiukui darėsi vis šalčiau, bet jis nenorėjo palikti Princo, mat labai jį mylėjo. Jis palesdavo trupinėlių prie kepyklos durų, kai kepėjas nematydavo, ir bandydavo sušilti plazdendamas sparneliais.

Bet galiausiai suprato, kad turės mirti. Jis sukaupė visas jėgas ir dar kartą užskrido Princui ant peties.

– Lik sveikas, brangusis Prince! – tyliai pasakė jis. – Ar leisi man pabučiuoti tau ranką?

– Džiaugiuosi, kregždžiuk, kad pagaliau išskrendi į Egiptą, – tarė Princas. – Ir taip per ilgai čia užtrukai, bet turi pabučiuoti mane į lūpas, nes aš myliu tave.

– Ne į Egiptą aš skrendu, – atsakė kregždžiukas. – Aš einu į mirties namus. Mirtis yra miego sesuo, juk taip?

Ir jis pabučiavo Laimingąjį Princą į lūpas, ir negyvas nukrito prie jo kojų.

Tą pačią akimirką keistas garsas pasigirdo skulptūroje, tarsi kas trūko. Tai švininė širdis skilo pusiau. Tą naktį išties buvo baisus speigas.

Kitą rytą meras vaikštinėjo po aikštę su miesto tarybos nariais. Kai jieėjo pro paminklą, meras pažvelgė aukštyn į statulą.

– Vaje, kaip prastai atrodo Laimingasis Princas! – sušuko jis.

– Iš tikrųjų, kaip prastai! – pritarė miesto tarybos nariai, kurie visada būdavo tos pat nuomonės kaip ir meras; ir jie priėjo arčiau apžiūrėti statulos.

– Rubinas iš kardo iškritęs, akių nebėra, ir auksas visai nusitrynęs, – pasakė meras. – Jis atrodo ne ką geriau už elgetą, iš tiesų!

– Ne ką geriau už elgetą, – pakartojo miesto tarybos nariai.

– O štai, matote, prie jo kojų guli negyvas paukštis, – kalbėjo meras. – Mes turime išleisti potvarkį, kad čia ne vieta paukščiams stipti.

Ir miesto tarybos sekretorius pasižymėjo šį nurodymą.

Ir jie nugriovė Laimingojo Princo statulą.

– Kadangi ji nebegraži, tai ir nebereikalinga, – pasakė universiteto meno profesorius.

Ir statula buvo suldyta krosnyje, ir meras sušaukė miesto tarybos posėdį pasitarti, ką su tuo metalu daryti.

– Reikia pastatyti kitą statulą, tai aišku, – pasakė jis. – Ir dabar tai bus mano statula.

– Mano, – pasakė kiekvienas miesto tarybos narys, ir jie susiginčijo.

Kai paskutinį kartą juos girdėjau, jie tebesiginčijo.

– Koks keistas daiktas! – tarė liejyklos meistras. – Šita skilusi švininė širdis nesilydo krosnyje. Teks ją mesti laukan.

Ir jie išmetė ją į sąšlavyną, kur gulėjo ir negyvas kregždžiukas.

– Atnešk man du pačius gražiausius daiktus iš miesto, – paliepė Dievas vienam angelui; ir angelas atnešė jam švininę širdį ir negyvą paukštelį.

– Gerai parinkai, – pasakė Dievas. – Šitas mažytis paukštelis amžinai giedos mano rojaus sode, o auksiniame mieste Laimingasis Princas garbins mane.